

Raision kaupungin

Hyvinvointi- suunnitelma

2024–2025

raisio

Sisällysluettelo

1.	Hyvinvointia tehdään yhdessä kaupunkilainen keskiössä	3
2.	Lähtökohdat hyvinvointisuunnitelmalle	4
3.	Hyvinvointisuunnitelma osana kaupungin strategiaa ja talouden suunnittelua	5
4.	Raision kaupunkilaisten hyvinvointia edistetään yhteistyössä	8
4.1.	Nuorisovaltuuston työpaja 30.5.2023.....	9
4.2.	Vammaisneuvoston työpaja 7.6.2023.....	10
4.3.	Vanhusneuvoston työpaja 12.6.2023.....	10
4.4.	Raision kaupungin Kestävä Raisio –työryhmä 30.5. ja 28.8.2023	11
4.5.	Hyte-seminaari valtuustolle, lautakunnille ja jaostoille 20.9.2023	11
5.	Hyvinvointisuunnitelmaan linkittyvät muut suunnitelmat ja ohjelmat.....	13
6.	Hyvinvointisuunnitelman painopisteet	14
7.	Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet.....	16
7.1.	Painopiste 1. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden mahdollistaminen.....	16
7.2.	Painopiste 2. Saavutettavan ja turvallisen elinympäristön mahdollistaminen	18
7.3.	Painopiste 3. Fyysisen hyvinvoinnin ja terveiden elintapojen edistäminen	21
7.4.	Painopiste 4. Mielen hyvinvoinnin eli positiivisen mielenterveyden edistäminen ..	24
8.	Hyvinvointisuunnitelman hyväksyntä, arviointi ja seuranta.....	29

LIITE Raision hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden nykytila indikaattoritiedon valossa eri ikäisten kaupunkilaisten osalta

1. Hyvinvointia tehdään yhdessä kaupunkilainen keskiössä

Asukkaiden hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on yksi kaupungin tärkeimmistä tehtävistä sisältyen kaikkiin kaupungin lakisääteisiin tehtäviin. Kaupungin tavoitteena on tarjota mahdollisuudet ja puitteet niin aktiiviseen, arvostavaan kuin hyvinvoivaan elämään sekä turvalliseen ja viihtyisään toimintaympäristöön. Niin kunnat kuin hyvinvointialue ovat uudessa tilanteessa, ja molempien tärkeänä tehtävänä on johtaa yhteistyötä, jonka tavoitteena on kaventaa terveys- ja hyvinvointieroja.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue eli Varha on vuoden 2023 alusta tuottanut sosiaali- ja terveystalvet. Kaupungin roolissa on vahvistunut niin hyvinvoinnin, terveyden, turvallisuuden, osallisuuden, yhteisöllisyyden, kestävän elämäntavan kuin elinvoiman edistäminen ja kehittäminen. Tämä ei onnistu ilman tiivistä, rohkeaa ja ketterääkin poikkihallinnollista yhteistyötä kaupungin kaikkien toimialojen, muiden kuntien, Varhan, järjestöjen ja yhdistysten, seurakunnan, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa. Myös valtakunnallisen yhteistyön merkitys vahvistuu vaikuttavien toimintamallien saavuttamiseksi. Keskiössä on ihmislähtöisyys eli yksilön kohtaaminen ja tarpeet sekä toimintatavat, palvelut ja ympäristö, jotka mahdollistavat kaupunkilaisten omatoimisen hyvinvoinnin edistämisen ja ylläpidon.

Hyvinvoivat kaupunkilaiset ovat niin elinvoimaisen kunnan kuin hyvinvointialueen edellytys. Kaupungin tulee suunnitella rakenteet ja toiminta siten, että ne mahdollisimman hyvin tukisivat kaupunkilaisten hyvinvointia. Kaupungissa edellytyksiä hyvinvoinnille ja terveydelle luovat koulutus-, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt, viher- ja virkistysalueet, ympäristön tila, vesihuolto, kotoutumisen ja työllisyyden tukeminen sekä monet muut kunnan tehtävät. Kaupunki huolehtii ja kehittää elin- ja toimintaympäristöjä niin, että ne tukevat muun muassa kaupunkilaisen mielen hyvinvointia, fyysistä aktiivisuutta ja harrastamisen mahdollisuuksia, saavutettavia ja yhdenvertaisia palveluita sekä terveellisiä ja puhtaita asuinympäristöjä. Tärkeässä roolissa on kaupunkilaisten ja sidosryhmien osallistaminen ja kuuleminen. Eli iihan kaikki toimialat luovat yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa kaupunkilaisille toimivia arjen ratkaisuja ja hyvän elämän edellytyksiä. Tämä vahvistaa yhteistyön merkityksen sekä uusien yhteistyömallien aktiivisen kehittämisen.

Hyvinvointikertomus ja hyvinvointisuunnitelma ovat osa kaupungin strategista johtamista ja yhteinen työväline, jolla voidaan suunnitella, seurata, arvioida ja raportoida kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Kaupungin ja kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistäminen kävelee käsi kädessä kaupungin elinvoiman edistämisen kanssa. Hyvinvointisuunnitelman kaupunkitasoiset painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet on kohdennettu kaikille ikäryhmille ja suunnitelmaan on osallistettu laaja-alaisesti eri toimijoita. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on yhteistyön johtamista. Työtä tehdään yhdessä tavoitteena hyvinvoivat ja onnelliset kaupunkilaiset, joilla on mahdollisuus elää oman näköistä ja itselleen merkityksellistä elämää.

2. Lähtökohdat hyvinvointisuunnitelmalle

Raision kaupungin hyvinvointisuunnitelma valmistellaan jatkossa valtuustokausittain. Hyvinvointisuunnitelma 2023–2025 valmistellaan valtuustokauden loppuajaksi, koska aikaisempaa suunnitelmaa ei ole. Hyvinvointisuunnitelma on yhteinen työkalumme, joka johtaa, ohjaa, koordinoi ja kehittää raisiolaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi tehtävää työtä yhdessä kaupunkilaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Hyvinvointisuunnitelmalla varmistetaan toiminnan suunnitelmallisuus, tavoitteellisuus, pitkäjänteisyys, ihmislähtöisyys ja yhteistyö eri toimijoiden välillä.

Raision kaupungin hyvinvointisuunnitelman lähtökohtana ovat

- Kuntalaki (410/2015), jonka mukaan kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtiminen on kunnan perustehtävä. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) velvoittaa kuntia edistämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin. Terveydenhuoltolaissa (1326/2010) määritellään laajasti kunnan tehtäviä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain (523/2015) 5 ja 6 §:t määrittelevät kunnan vastuut ja tehtävät ehkäisevässä päihdetyössä.
- Raision kaupungin strategian teemat ja tavoitteet
- Tilastot ja tutkimuksiin perustuva tieto sekä paikallisesti kerätty tieto raisiolaisten hyvinvoinnista ja terveydestä sekä arjen turvallisuudesta.

Hyvinvointisuunnitelman valmisteluun ja laadintaan ovat osallistuneet

- Hyvinvointikoordinaattori
- Kaupungin johtoryhmä eli Hyte-johtoryhmä
- Kestävä Raisio -työryhmä, toimialat
- Nuorisovaltuusto
- Vammaisneuvosto
- Vanhusneuvosto
- Hyvinvointijaosto, valtuusto ja lautakunnat

3. Hyvinvointisuunnitelma osana kaupungin strategiaa ja talouden suunnittelua



Kuva 1. Raision kaupungin strategian missio, visio 2035, strategiset tavoitteet ja arvot

Raision kaupungin visio 2035 (Kuva 1.) on olla vihreä ja vetovoimainen uuden sukupolven kasvukaupunki, ja Raision strategiaan on määritelty neljä teemaa kaikille niille tavoitteille, joiden avulla ohjataan ketterästi kaupungin matkaa kohti visiota. Kaupungin strategian visio, missio, teemat ja tavoitteet ohjaavat myös hyvinvointisuunnitelmaa.

Hyvinvointisuunnitelman kaupunkitasoiset painopisteet, tavoitteet ja toimenpiteet toimivat sateenvarjona kaikelle hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työlle, jota teemme kaikilla toimialoilla ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Hyvinvointisuunnitelma kokoaa kaiken tämän hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työn yhteen ja tekee kaupungin strategiaa myös näkyväksi ja koettavaksi kaupunkilaisille kohti Raision visiota 2035. Tämän vuoksi laaditussa hyvinvointisuunnitelmassa on linkitettyä olennaisesti kytkeytyviä muita niin kaupunkitasoisia, alueellisia kuin kansallisia suunnitelmia ja

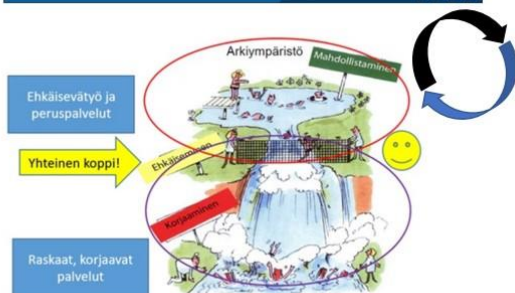
niiden toimenpiteitä, esimerkiksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, liikenneturvallisuuksuunnitelma ja ehkäisevän päihde- ja mielenterveystyön suunnitelman näkökulmat.

Hyvinvointisuunnitelman painopisteet toimivat osana talousarviota ja toimialojen käyttösuunnitelmaa. Niiden toteutumista arvioidaan talousarvion yhteydessä (Kuva 2.). Panostamalla myös taloudellisesti hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseen, voimme kaventaa niin terveyseroja kuin sosioekonomisia eroja, lisätä kaupunkilaisten psykofyysistä hyvinvointia eli kehon ja mielen hyvinvointia, osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta arjen toimintaympäristössä. Panostaminen vähentää hyvinvointialueen korjaavien palvelujen kuormitusta.



Enemmän HYTEÄ ja vielä vähemmän SOTEA!

- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työtä tehdään kaikilla toimialoilla ja kaupunkiympäristössä. Työllä tehdään myös kaupungin strategiaa näkyväksi ja koettavaksi jokaisen kaupunkilaisen arjessa.
- Hyvinvointisuunnitelman painopisteet toimivat osana talousarviota ja toimialojen käyttösuunnitelmaa. Niiden toteutumista arvioidaan talousarvion toteutumisen yhteydessä.
- Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen on meidän jokaisen yhteinen maaperä, jossa ihmisen kohtaaminen ja tarpeet ovat keskiössä.



Kuva 2. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen osana kaupungin strategiaa, talouden suunnittelua ja kaupunkilaisten arjen toimintaympäristöä.

Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen osalta uudenlainen kaupunkitasoinen organisoituminen (Kuva 3.) hyväksyttiin keväällä 2023 kaupungin johtoryhmässä, joka toimii myös hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen johtoryhmänä.

Vaikuttavien toimenpiteiden toteutumiseksi hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen työtä pitää Raisiossa johtaa ja koordinoida, siitä tulee päättää ja siihen pitää osallistaa laaja-alaisesti eri toimijoita ja kaupunkilaisia. Työn jalkauttaminen ja yhteistyön johtaminen eri ikäisten kaupunkilaisten arjen toimintaympäristössä on avainasemassa. Yhteistyötä tehdään verkostollisesti eri toimijoiden kanssa niin alueellisesti, seudullisesti kuin kansallisesti,

ja olennaisena osana on saumaton yhdyspintayhteistyö Varsinais-Suomen hyvinvointialueen eli Varhan kanssa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on oleellinen yhdyspintatyömme, koska hyvinvoivat kaupunkilaiset ovat niin elinvoimaisen kunnan kuin hyvinvointialueen edellytys.



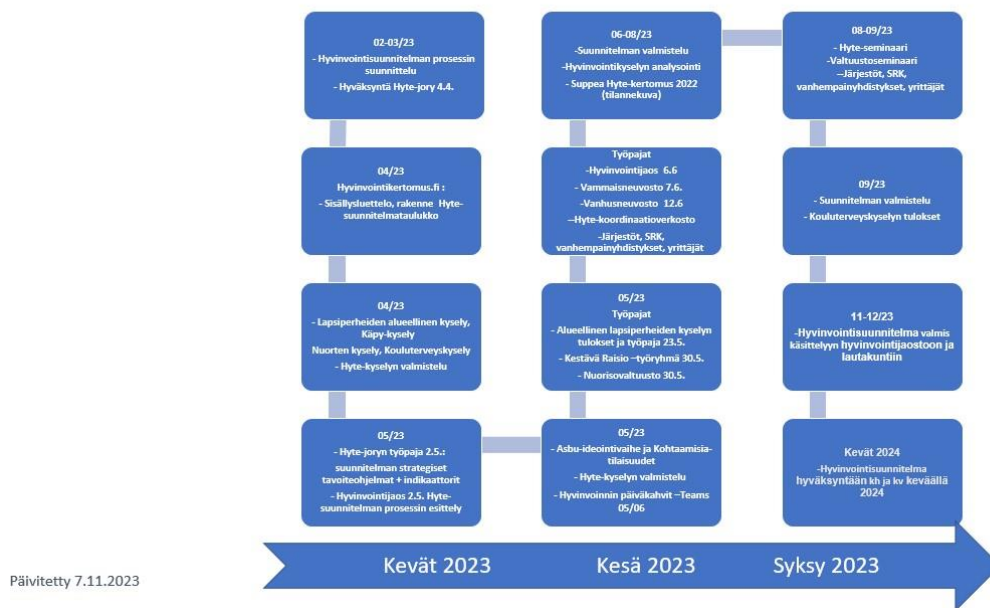
Kuva 3. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen organisoituminen osana Raision kaupungin johtamista, päätöksentekoa ja jalkauttamista.

4. Rasion kaupunkilaisten hyvinvointia edistetään yhteistyössä

Hyvinvointisuunnitelman laatimisen prosessisuunnitelma käsiteltiin ja hyväksyttiin kaupungin johtoryhmässä eli Hyte-johtoryhmässä 4.4.2023. Suunnitelmaa on päivitetty syksyn 2023 aikana (Kuva 4.).

Suunnitelman tekemisessä on osallistettu laaja-alaisesti ja saavutettavuus näkökulmat huomioiden niin nuorisovaltuustoa, vammaisneuvostoa ja vanhusneuvostoa, kaupunkiorganisaation toimialoja, päättäjiä kuin muita sidosryhmiä eri-ikäisten ja toimintakykyisten kuntalaisten hyvinvoinnin, terveyden, turvallisen elinympäristön näkökulmasta. Prosessiin on sisällytetty työpajoja, seminaareja, kyselyitä ja kohtaamiseen tilaisuuksia eri kohderyhmille.

Suunnitelma hyvinvointisuunnitelman prosessista 2023



Kuva 4. Suunnitelma hyvinvointisuunnitelman prosessista vuonna 2023

Rasion lapsiperheille toteutettiin alueellinen hyvinvointikysely yhteistyössä Naantalien ja Ruskon kanssa keväällä 2023. Kohtaamisen tilaisuuksia järjestettiin osana asukasbudjetoinnin ideointivaihetta keväällä ja kesällä 2023. Työpajat vaikuttamistoimielimille ja hyvinvointijaostolle toteutettiin touko- ja kesäkuussa 2023. Kaupungin toimialat eli Kestävä Raisio –työryhmän työpajat toteutettiin touko- ja elokuussa. Päättäjiä työpaja toteutettiin osana hyvinvointiseminaaria syyskuussa.

Järjestöt ja seurakunta ovat olleet mukana Naantalissa, Raisiossa ja Ruskon yhteisessä lasten ja nuorten hyvinvointi työpajassa keväällä ja syksyllä 2023, joissa on valmisteltu samanaikaisesti alueellista osiota lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Raisiossa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelu jatkuu osana Raisiossa hyvinvointisuunnitelmaa.

Raisiossa hyvinvointisuunnitelmaa on valmisteltu myös samanaikaisesti Varsinais-Suomen hyvinvointialueen eli Varhan alueellisen hyvinvointisuunnitelman kanssa. Tämän osalta on järjestetty alueellisia työpajoja, joissa hyvinvointikoordinaattori on ollut mukana. Varhan alueellista hyvinvointisuunnitelmaa on hyödynnetty Raisiossa hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyssä. Tämä on ollut tärkeää niin yhteistyön vahvistamisen kannalta myös suunnitelmien linkittämisen tasolla.

Seuraavaksi on koottuna keskeisimmät nostot Raisiossa omista osallisuustyöpajoista, jotka ovat olleet arvokas osa hyvinvointisuunnitelman laatimisprosessia sekä tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyä.

4.1. Nuorisovaltuuston työpaja 30.5.2023

Alla keskeisimmät nostot nuorisovaltuuston osallistamistyöpajasta hyvinvointisuunnitelman valmisteluun toukokuussa 2023.

- Saavutettavat ja helppokäyttöiset ajanvarauspalvelut nuorille suunnattuihin palveluihin
- Kaikille avoin ja helposti saavutettava avunpyyntökanava mielenterveyden asioissa
- Tasa-arvoiset koulu- ja opiskeluterveydenhuoltopalvelut Varhan alueella
- Koululiikunnan miellyttävyyden kehittäminen esimerkiksi pienemmät ryhmäkoot nuorille, jotka tarvitsevat tukea liikunnassa.
- Kaupungin ja seurojen muodostamat uudet mahdollisuudet harrastuksiin
- Liikuntapaikkojen kunnostaminen
- Enemmän toiveruokäänestyksiä ja kasvisruuan kehittäminen maukkaammaksi
- Haunistenaltaiden hyödyntäminen ja kestävän kehityksen periaatteet esim. kierrätyspuut
- Raisiossa keskustan alueen kehittäminen turvalliseksi ja kivaksi ajanviettopaikaksi
- Yhteiset säännöt ja selkeät linjaukset kouluissa, mistä nuorten asioista myös aikuiset voivat puhua ääneen muiden kuullen

4.2. Vammaisneuvoston työpaja 7.6.2023

Alla keskeisimmät nostot vammaisneuvoston osallistamistyöpajasta hyvinvointisuunnitelman valmisteluun kesäkuussa 2023.

- Vammaiset ihmiset periaate, ei mitään meistä ilman meitä
- Suunnitelmavaiheissa mukana olo ja kuulemisen tilaisuuksia kuntalaisille
- Kunnan ja Varhan roolien selkeyttäminen
- Esteettömät liikuntapaikat, luontopolut ja kuntosali, yhdenvertaiset palvelut ja saavutettavat tapahtumat
- Tiedon saannin turvaaminen niille, joilla haasteita digipalveluiden kanssa
- Kulkemiseen ja riittävään toimeentuloon liittyvät asiat vammaisilla
- Miten kohtaat vammaisen -koulutus
- Yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta tuovien vammaisyhdistysten tukeminen
- Varautumisen huomioiminen
- Luonnon merkitys tärkeää ja sen huomioiminen kaavoituksessa
- Yksilöllisten tarpeiden huomioiminen, kuuleminen sekä yhteistyön arvostaminen
- Yksinäisyyden vähentämiseen esimerkiksi ystäväpalvelu, kerhot, omaisten tukeminen ja avustajan saanti esimerkiksi viittomakielinen tulkki

4.3. Vanhusneuvoston työpaja 12.6.2023

Alla keskeisimmät nostot vanhusneuvoston osallistamistyöpajasta hyvinvointisuunnitelman valmisteluun kesäkuussa 2023.

- Palveluiden ja toiminnan suunnittelussa eri-ikäisten ja toimintakykyisten ikäihmisten huomioiminen
- Yksinäisyyden vähentäminen ja yhteisöllisyyden lisääminen
- Kohtaamisen tilaisuuksia ja osallisuuden mahdollisuuksia esim. liikuntaraati
- Tiedottaminen ja esimerkiksi kyselyiden saavutettavuus muitakin kuin digimahdollisuuksia
- Yhteisöllisiä tempauksia
- Vapaaehtoistyön arvostaminen ja aktivointi
- Ylisukupolvisten kohtaamisten mahdollisuudet esimerkiksi kouluihin ja yhteiset tilaisuudet nuorten kanssa
- Liikuntaystävätoiminta ja aktiviteetteja ikäihmisille
- Esteettömyyden edistäminen, kimppakyydit

4.4. Raision kaupungin Kestävä Raisio –työryhmä 30.5. ja 28.8.2023

Alla keskeisimmät nostot Kestävä Raisio -työryhmän osallistamistyöpajasta hyvinvointisuunnitelman valmisteluun toukokuussa ja elokuussa 2023.

- Viestinnällä ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen eli Varhan kanssa tehtävällä yhteistyöllä on vahva rooli hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi. Toimijoiden roolien selkeyttäminen myös kaupungin sisällä eli kuka vastaa mistäkin toimialasta ja mikä on Varhan rooli
- Saavutettavuuden edistäminen esimerkiksi selkeä saavutettavuuden tasosta viestiminen liikuntapaikkojen osalta, selkokieliäisyyden lisääminen ja etäosallistumisen mahdollisuus
- Esteettömyyden edistäminen esimerkiksi esteettömyyskartoitusten jatkaminen ja tarpeiden huomioiminen tilasuunnittelussa
- Nuorille suunnattujen palveluiden helppous ja tiedottamisen selkeys on huomioitava nuorten palveluja kehitettäessä
- Tietoisuuden ja yhteisen ymmärryksen lisäämiseksi yhteisiä tapahtumia ja tilaisuuksia ja kohtaamisen mahdollisuuksia. Esimerkiksi ylisukupolvisuuden huomioiminen ja kohtaamisen mahdollistaminen esimerkiksi kouluissa, joka vahvistaisi myös nuorten ja ikäihmisten keskinäistä ymmärrystä
- Huomioitavaa on, että nyt paljon hyvinvointiin liittyvää työtä on kunnassa hanke- rahoituksen varassa
- Raision kuulemismenettelyn laajentaminen niin, että vaikuttamistoimielimiä osallistetaan laajemmin ideointiin ja palvelun tuottamiseen jo suunnitteluvaiheessa
- Kaupungin asiantuntijoiden jalkautuminen kaupunkilaisten pariin

4.5. Hyte-seminaari valtuustolle, lautakunnille ja jaostoille 20.9.2023

Alla keskeisimmät nostot HYTE-seminaarista, joka järjestettiin valtuustolle, lautakunnille ja jaostoille syyskuussa 2023 hyvinvointisuunnitelman valmistelun tueksi.

- Yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäiseminen
- Ylisukupolvisen yhteisöllisyyden edistäminen
- Asuinalueiden eriarvoistumisen ja taloudellisten haasteiden huomioiminen
- Kulttuurillisen hyvinvoinnin edistäminen
- Järjestöjen toimintaedellytysten tukeminen sekä yhteistyö toiminnan järjestämisessä
- Hyvän mielenterveyden tukeminen ja päihteiden käytön ehkäiseminen
- Osallisuuden mahdollistaminen
- Turvallisen arjen ja asuinympäristön mahdollistaminen

- Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen
- Kuntien välinen yhteistyö ja yhteistyö Varhan kanssa palvelupolkujen ja roolien vahvistamiseksi
- Liikkumisen olosuhteiden edistäminen ja mahdollistaminen, liikkumattomuuden seuranta
- Maahanmuuton vahvempi tunnistaminen ilmiönä

5. Hyvinvointisuunnitelmaan linkittyvät muut suunnitelmat ja ohjelmat

Alla on Raision kaupunkitasoiset suunnitelmat, Varsinais-Suomen alueelliset suunnitelmat kuin kansalliset suunnitelmat, jotka ovat myös osaltaan ohjanneet Raision kaupungin hyvinvointisuunnitelman painopisteitä, ja ovat linkittyneinä hyvinvointisuunnitelmaan.

Raision kaupunkitasoisesti ohjaavat suunnitelmat:

- [Raision kaupungin strategia](#)
- Ennaltaehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön ohjelma
- Yhdenvertaisuussuunnitelma
- [Liikenneturvallisuussuunnitelma](#)
- Maa- ja asuntopoliittiset linjaukset
- [Ympäristöohjelma](#)
- [Kotouttamisohjelma](#)
- [Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelma](#)
- [Liikkuen läpi elämän -ohjelma](#)
- Raision elinvoimaohjelma
- Suunnitelma lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn
- Raision suunnitelma ikääntyvän väestön tukemiseksi
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
- [Lasten ja nuorten kulttuurikasvatussuunnitelma Elämyspolku](#)
- [Raision perusopetuksen opetussuunnitelma](#)
- Raision lukion opetussuunnitelma
- [Raision kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma](#)

Varsinais-Suomen alueellisesti ohjaavat suunnitelmat:

- Varsinais-Suomen alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2023–2025
 - Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2023–2025
 - Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi 2023–2025
- Varsinais-Suomen liikuntastrategia
- Kulttuurihyvinvointi osana asiakkaan palveluketjua
- Turun kaupunkiseudun kuntayhtymän Seutustrategia 2024–2026

Kansallisesti ohjaavat suunnitelmat:

- Kansallinen mielenterveysstrategia 2020–2030
- Kansallinen kestävä kehityksen strategia 2022–2030
- Kansallinen ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma 2015–2025

6. Hyvinvointisuunnitelman painopisteet

Varsinais-Suomen kunnilla ja hyvinvointialueella on yhteistyövelvoite hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisessä. Hyvinvointialueen on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä alueensa kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan. Vastaavasti kuntien tulee tukea asiantuntijuudellaan hyvinvointialuetta. Lisäksi on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

Raision kaupungin hyvinvointisuunnitelman painopisteet pohjautuvat

- Raision kaupungin strategian teemoihin ja tavoitteisiin
- lakisääteisyteen kunnan velvoitteista edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä
- kaupunkilaisten, nuorisovaltuuston, vammaisneuvoston, vanhusneuvoston, luottamushenkilöiden, kaupungin johdon ja toimialojen osallistamiseen
- eri yhteistyötoimijoiden kuten järjestöjen ja Varhan yhteistyön kehittämiseen
- indikaattorien osoittaman uusimpaan saatavilla olevaan tietoon
- muihin kaupunkitasoisiiin, Varhan alueellisiin sekä kansallisesti linkittyviin suunnitelmiin ja ohjelmiin

Paikallista tilastotietoa on vähemmän saatavilla työikäisistä ja ikääntyvistä kuin lapsista ja nuorista. Tämän vuoksi paikallinen osallistaminen ja työpajat eri kohderyhmille on ollut oleellinen osa hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden asettelussa.

Raision kaupungin hyvinvointisuunnitelman painopisteet ovat

1. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden mahdollistaminen
2. Saavutettavan ja turvallisen elinympäristön mahdollistaminen
3. Fyysisen hyvinvoinnin ja terveiden elintapojen edistäminen
4. Mielen hyvinvoinnin eli positiivisen mielenterveyden edistäminen

Jokaiselle hyvinvointisuunnitelman painopisteelle on määriteltä

- yhteensä 24 kaupunkitasoista tavoitetta ja 32 toimenpidettä
- kaupunkitasoiset vastuutahot ja mittarit
- suunnitelma seurannasta ja arvioinnista raisiolaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi sekä hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi hyvinvointisuunnitelman toimintakaudella.

Hyvinvointisuunnitelman kaupunkitasoiset tavoitteet ja toimenpiteet on kohdennettu kaikille

ikäryhmille huomioiden erityisesti työikäiset, ikääntyvät ja eri tavoin toimintakykyiset asukkaat. Lasten ja nuorten tarkemmat tavoitteet ja toimenpiteet tullaan kuvaamaan valmisteilla olevassa Raision lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa, joka linkittyy hyvinvointisuunnitelmaan. Hyvinvoivat ja toimintakykyiset työikäiset sekä ikäihmiset tarvitaan edistämään lasten ja nuorten hyvinvointia. Työikäisillä on arvokas vastuu kantaa huolta niin lapsista, nuorista, ikääntyvästä väestöstä kuin yhteiskunnan talouden kehittymisestä. Ikääntyvät kaupunkilaiset ovat myös arvokas voimavara muun muassa tukiverkostona lapsille, nuorille ja lapsiperheille kuin vapaaehtoistyön tekijöinä. Tämä ylisukupolvinen voimavara näkyy myös Raision kaupungin hyvinvointisuunnitelman tavoite- ja toimenpideasettelussa.

Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteitä toteutetaan poikkileikkaavasti kaikilla toimialoilla sekä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Tarkemmat alatavoitteet sekä toimenpiteet linkittyvät toimialojen talousarvion käyttösuunnitelmiin sekä muihin kaupunkitasoisiin suunnitelmiin ja ohjelmiin, joka näkyy myös tavoite- ja toimenpideasettelussa.

Varhan alueellista hyvinvointisuunnitelmaa 2023–2025 on valmisteltu samanaikaisesti Raision kaupungin hyvinvointisuunnitelman kanssa. Kuntia on osallistettu tavoitteiden ja toimenpiteiden valmistelussa. Raision kaupungin hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä on linkitetty Varhan alueellisen hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden kanssa. Olennaisena tavoitteena tulevina vuosina on vahvistaa niin Raision kuin hyvinvointialueen uutta roolia yhteistyön johtamisessa sekä Raision kaupungin sisäistä hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen organisoitumista. Suunnitelmallisella ja yhteisellä resurssoinnin suuntaamisella sekä toimenpiteillä voimme saada muutosta niin asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen kuin arjen turvallisuuteen.



7. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet

Seuraavassa osiossa on esitelty hyvinvointisuunnitelman painopisteiden kaupunkitasoiset tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot ja mittarit. Jokainen painopiste on myös avattu sen merkityksellisyyden ja käsitteistön näkökulmasta raisiolaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämiseksi. Tavoitteissa ja toimenpiteissä korostuvat yhteistyö niin Varsinais-Suomen hyvinvointialueen eli Varhan kuin muiden toimijoiden kanssa. Hyvinvointisuunnitelman kaupunkitasoiset tavoitteet ja toimenpiteet on kohdennettu kaiken ikäisille kaupunkilaisille huomioiden erityisesti työikäiset, ikääntyvät ja eri tavoin toimintakykyiset asukkaat. Hyvinvointisuunnitelmaan linkittyvissä suunnitelmissa kuten lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa ja suunnitelmassa ikääntyvän väestön tueksi kuvataan tarkemmat ja syvennetyt tavoitteet ja toimenpiteet näiden ikäryhmien osalta.

7.1. Painopiste 1. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden mahdollistaminen

Tavoitteet

Toimenpiteet

Avoin ja kehittyvä toimintakulttuuri

Kehitämme eri-ikäisten kaupunkilaisten kohtaamispaikkoja ja niiden saavutettavuutta.

Toteutamme yhteistyönä yhteisöllisyyttä mahdollistavia tilaisuuksia.

Tuemme vapaaehtoistyötä ja järjestöjen toimintamahdollisuuksia sekä jalkautuvaa ylisukupolvisten kohtaamisten mahdollisuuksia arjen toimintaympäristössä.

1. Tehdään yhteistyötä eri toimijoiden kuten Varhan, järjestöjen ja toimialojen välillä kohtaamispaikkojen toimintamuotojen, toimintaympäristöihin jalkautuvien toimintamuotojen ja tilaisuuksien kehittämisessä ja toteuttamisessa. Jatketaan jo toimivaksi havaittuja käytäntöjä, kuten RaiHa-mallia.
2. Toteutetaan kotouttamisohjelman toimenpiteitä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa mahdollistaen kulttuurien välistä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Valmistellaan Raision suunnitelma ikääntyvän väestön tukemiseksi.
3. Kehitetään käytössä olevan Vapaaehtoistyö.fi alustan saavutettavuutta ja perustetaan vapaaehtoistyötä

Asukkaat osallistuvat päätöksentekoon

Edistämme kaupunkilaisten osallisuutta ja osallisuuden kokemusta sekä mahdollistamme kaupunkilaisten osallistumisen oman asuin- ja elinympäristön kehittämiseen ja päätösten vaikutusten ennakkoarviointiin.

Osallistamme nuorisovaltuustoa, vammaisneuvostoa, vanhusneuvostoa ja sekä maahanmuutto- ja monikulttuurisuustoimikuntaa toiminnan suunnitteluvaiheessa.

koordinoiva monialainen verkostotyöryhmä.

4. Päivitetään avustusohjesääntöjä tarpeen mukaisesti yhteistyössä toimialojen ja järjestöjen kanssa, huomioiden Varhan avustukset.
5. Toteutetaan asukasbudjetointia, asukastilaisuuksia ja –raateja sekä kyselyitä asukkaille.
6. Hyödynnetään neuvostojen ja maahanmuutto- ja monikulttuurisuustoimikunnan kokemusasantuntijuutta jo toiminnan suunnitteluvaiheessa, sekä kaupungin viranhaltijat eri toimialoilta vierailevat mahdollisuuksien mukaan neuvostojen ja toimikunnan kokouksissa, asukastilaisuuksissa ja tapahtumissa.
7. Perustetaan kaupunkitasoinen Hytefoorumi ja kehitetään Raision kaupungin Kestävä Raisio -työryhmän toimintamahdollisuuksia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Vastuutahot

- Kaikki toimialat
- Varha
- Järjestöt ja 4.sektori
- Seurakunta
- Yksityiset toimijat

Mittarit

- Yhteistyönä kehitetyt toimintamallit
- Toteutuneet tilaisuudet, kyselyt ja asukasbudjetointi
- Osallisuuden kokemus (indikaattori)
- Sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattoritieto (minimitietosisältö), kouluterveyskysely, TEAviisari, hyvinvointikyselyt

Osallisuus on merkityksellisyyttä ja tunnetta kuuluvansa joukkoon ja vaikuttamisen mahdollisuutta itselle merkityksellisten asioiden osalta. Raisiossa tavoitteena on vahvistaa tätä

ihmisten osallisuutta ja osallisuuden kokemusta kehittämällä ja toteuttamalla osallisuuden eri muotoja yhdessä kaupunkilaisten ja eri toimijoiden kanssa.

Osallisuus voi ilmetä niin luottamuksena kuin mahdollisuutena vaikuttaa omaan elämään liittyvissä asioissa sekä yhteisöissä. Osallisuutta edistetään yhdessä paikallisten eri toimijoiden kuten asukkaiden, järjestöjen, vaikuttamistoimielimien ja yritysten kanssa.

Yhteisöllisyyttä ei rakenneta päältä päin, vaan se rakentuu vahvasta yhteenkuuluvuuden tunteesta, yhteisestä merkityksellisyydestä, luottamuksesta sekä turvallisuuden tunteesta. Raisiossa halutaan edistää yhteisöllisten, sukupolvia ja kulttuureita ylittäviä kohtaamisten mahdollisuuksia, sekä mahdollistaa saavutettavia kohtaamispaikkoja eri ikäisille ja eri taustoista tuleville kuntalaisille yhteistyössä muiden toimijoiden kuten järjestöjen, seurakunnan, yritysten ja Varhan kanssa.

Lasten ja vanhempien osallisuus on myös iso osa varhaiskasvatussuunnitelmaa. Varhaiskasvatussuunnitelma eli Vasu velvoittaa henkilökuntaa. Kouluissa lapsia ja nuoria kasvatetaan osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Lapset ja nuoret otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Raisiossa on toimivat oppilaskunnat joka koulussa ja oppilaiden mielipiteitä kuullaan lasten parlamentissa ja nuorisovaltuustossa. Nämä kokoontuvat säännöllisesti.

Osallistava ja yhteisöllinen taidetoiminta voi lisätä sosiaalista vuorovaikutusta, tukea ja luottamusta ja tarjota osallistujille kokemuksia nähdyn, kuullun ja arvostetun tuntemisesta.

7.2. Painopiste 2. Saavutettavan ja turvallisen elinympäristön mahdollistaminen

Tavoitteet

**Avoin ja kehittyvä toimintakulttuuri.
Asukkaiden osallistaminen päätöksentekoon.**

Kehitämme ja edistämme yhdessä esteettömyyttä ja saavutettavuutta.

Viestimme asioista monikanavaisesti ja saavutettavasti

Tuemme digiosaamista ja mahdollistamme

Toimenpiteet

8. Vahvistetaan yhteistyötä Varhan kanssa palveluiden saavutettavuudeksi. Valmistellaan Raision suunnitelma ikääntyvän väestön tukemiseksi.

9. Kartoitetaan aktiivisesti yhteisöllisten tilojen käyttömahdollisuuksia eri

tarvittaessa digiapua yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa

asuinalueilla ja tehdään yhteistyötä käyttöönotossa Varhan ja järjestöjen kanssa.

Asuinalueiden eriytymisen ehkäisy.

Käytössämme on elinvoimaohjelma ja edistämme yhteisöllisiä ja yhdenvertaisia asuinympäristöjä sekä järjestöjen ja 4. sektorin toimijoiden toimintamahdollisuuksia eri asuinalueilla.

Käytössämme on toimenpidesuunnitelma ehkäisevään päihdetyöhön, mielen hyvinvoinnin edistämiseen ja väkivallan ehkäisyyn yhteistyönä Varhan ja muiden kuntien kanssa.

Käytössämme on turvallisuusohjelma.

Kehitämme yhteistyötä liikenneturvallisuusasioissa ja liikenneturvallisuustyöryhmän toimintaa eri toimijoiden kanssa.

10. Toteutetaan esteettömyyskartoituksia ja hyödynnetään neuvostojen kokemusasiantuntijuutta tilojen suunnittelussa, sekä kootaan tarpeen mukaan monialainen esteettömyystyöryhmä.

11. Viestitään eri toimijoiden tarjoamista digiopastuksista ja digiavusta ja osallistetaan neuvostoja ja kotoutumisen asiantuntijoita saavutettavamman viestinnän kehittämisessä.

12. Laaditaan Elinvoimaohjelma ja toteutetaan asukasbudjetointia.

13. Varhan kanssa yhteistyönä valmistellaan toimenpidesuunnitelma ja rakenteet ehkäisevään päihdetyöhön, mielen hyvinvoinnin edistämiseen ja väkivallan ehkäisyyn, sekä kartoitetaan tukipalveluita toimintamallien jalkauttamisen edistämiseksi.

14. Toteutetaan turvallisuusohjelman toimenpiteitä sekä järjestetään tiedotusta, kampanjoita ja tapahtumia.

15. Toteutetaan Liikenneturvallisuus-suunnitelman ja Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelman toimenpiteitä sekä liikenneturvallisuustyöryhmä kokoontuu säännöllisesti.

Vastuutahot

- Kaikki toimialat
- Varha
- Järjestöt

Mittarit

- Esteettömyyskartoitusten ja asukasbudjetoinnin toteuttaminen
- Elinvoimaohjelma laadittu

- Yksityinen sektori
- Turvallisuussuunnitelman ja Liikenneturvallisuussuunnitelman sekä Kävely ja pyöräliikenteen edistämishjelman toimenpiteiden toteuttaminen
- Sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattoritieto (minimietietosisältö), kouluterveyskysely, TEAviisari

Saavutettavuudella tarkoitetaan aineetonta ympäristöä kuten digipalveluita eli verkkosivuja ja mobiilisovelluksia, palveluita ja asenteita. Saavutettavuus luo puitteet sille, että eri tavoin toimintakykyisillä henkilöillä on mahdollisuus yhdenvertaisesti ja itsenäisesti käyttää eri palveluja. Saavutettavuuden mahdollistaminen ja huomioiminen lisää kaikkien yhdenvertaista osallisuutta yhteiskunnassa. Esteettömyydellä tarkoitetaan lähinnä rakennusten sekä muun rakennetun ympäristön kuten ulkoalueiden ja julkisten liikennevälineiden helpokulkuisuutta, toimivuutta ja turvallisuutta erilaisille käyttäjille. Esimerkiksi esteetön kulku niin virastoon, elokuvateatteriin, leikkipuistoon tai kirjastoon luo yhdenvertaiset arjen mahdollisuudet, vaikka liikkuisi pyörätuolilla, lastenvaunujen kanssa tai omaa heikentyneen näkökyvyn. Niin fyysisen ympäristön kuin digitaalisten palveluiden tulisi olla kaikkien saatavilla henkilön toimintakykyisyydestä riippumatta.

Saavutettava ja turvallinen arjen toimintaympäristö on kaikkien etu ja palvelee kaiken ikäisiä kaupunkilaisia. Raisiossa haluamme mahdollistaa kaiken ikäisille ja toimintakykyisille mahdollisuuksia sujuvan arjen toteutumiseen. Saavutettavien palveluiden ja esteettömien olosuhteiden kehittämisessä tehdään vahvaa yhteistyötä eri toimijoiden kuten Varhan ja järjestöjen kanssa. Nuorisovaltuustoa, vammaisneuvostoa ja vanhusneuvostoa osallistamalla on mahdollisuus kehittää kuntalaisten arjen toimintaympäristöä palvelevia ratkaisuja.

Turvallisuuden edistäminen on laaja-alaista sekä poikkisektoraalisesti tehtävää työtä. Se on osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä Raisiossa. Turvallisuutta voidaan edistää muun muassa ennaltaehkäisemällä väkivaltaa, syrjäytymistä ja päihdehaittoja ja tukemalla työllistymistä sekä mahdollistamalla turvallisia asuin- ja elinympäristöjä. Ennaltaehkäisevä turvallisuuden edistäminen säästää myös kaupungin taloudellisia resursseja muun muassa riskien ja päätösten vaikutusten ennakoarvioinnilla. Turvallisuuden edistämistä tehdään yhteistyössä eri toimialoilla ja muiden toimijoiden kuten järjestöjen ja Varhan kanssa.

Saavutettava ja turvallinen elinympäristö vahvistaa muun muassa kaupunkilaisten fyysistä ja mielen hyvinvointia sekä elämänlaatua. Jokaisella kaupunkilaisen tulisi pystyä elämään turvallista ja oman näköistä elämää sosioekonomisesta, kulttuurisesta ja kielellisestä taustasta huolimatta. Monimuotoisella kulttuurilla ja osallisuuden tunteella on suuri merkitys kansalaisten kokonaisturvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunteeseen, myös paikallisesti.

7.3. Painopiste 3. Fyysisen hyvinvoinnin ja terveiden elintapojen edistäminen

Tavoitteet

Monipuoliset liikunta- ja ulkoilumahdollisuudet kaikenikäisille. Jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus harrastamiseen.

Edistämme yhdenvertaisia ja saavutettavia liikkumisen mahdollisuuksia, palveluita ja aktiivisen arjen olosuhteita osallistamalla kaupunkilaisia palveluiden ja olosuhteiden kehittämiseen.

Viestimme liikuntapaikkojen saavutettavuudesta.

Avoin ja kehittyvä toimintakulttuuri

Käytössämme on alueellisia ja vaikuttavia toimintamalleja.

Edistämme eri-ikäisten kaupunkilaisten terveellisiä elintapoja ja fyysistä toimintakykyä yhteistyössä Varhan ja muiden toimijoiden kanssa.

Edistämme lasten, nuorten ja perheiden fyysistä hyvinvointia ja terveellisiä elintapoja.

Toimenpiteet

16. Toteutetaan esteettömyyskartoituksia ja palveluiden suunnittelua yhteistyössä neuvostojen kanssa ja kehitetään viestintää liikuntapaikkojen saavutettavuudesta.
17. Kehitetään liikkumisen mahdollisuuksia Liikkuvat –ohjelmien, RaiHa –mallin, koululiikunnan ja järjestöyhteistyön kautta sekä kotoutumisen palveluiden kautta. Valmistellaan Rasion suunnitelma ikääntyvän väestön tukemiseksi.
18. Toteutetaan kyselyitä ja liikuntaraateja asukkaille kuten ikäihmisten liikuntaraati.
19. Kartoitetaan ja kehitetään yhteistyössä Varhan kanssa toimintamalleja kuten Voimaa Vanhuuteen -ohjelma ja Arkeen voimaa –ohjelma.
20. Jalkautetaan Varhan elintapaohjauksen mallia ja kehitetään Rasion liikuntaneuvonnan mallia eri ikäisille kuntalaisille yhteistyössä Varhan kanssa.
21. Toteutetaan ruokakasvatusta varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja op-

pilaitoksissa sekä yhteistyössä neuvolan ja kouluterveydenhuollon kanssa.

Kestävyyden, ekologisuuden ja luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen toiminnassa ja päätöksenteossa.

Edistämme kaupunkilaisten fyysistä hyvinvointia olosuhteiden sekä virkistysalueiden kehittämisellä ja innostamalla omaehtoiseen liikkumiseen.

22. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma käytössä ja toteutetaan toimenpiteitä (mm. ruokakasvatuksen yksityiskohtaisemmat toimenpiteet, koululiikunnan kehittäminen nuorten kanssa).

23. Raision kävelyn ja pyöräliikenteen edistämishjelma käytössä ja toteutetaan toimenpiteitä.

24. Huomioidaan virkistysalueiden kehittäminen ja julkisen liikenteen sekä palveluiden saavutettavuus kaupunkisuunnittelussa ja kaavoituksessa.

Vastuutahot

- Kaikki toimialat
- Varha
- Järjestöt ja 4.sektori
- Seurakunta
- Vaikuttamistoimielimet

Mittarit

- Toteutuneet esteettömyyskartoitukset ja osallisuus
- Palveluiden ja olosuhteiden yhteiskehittäminen ja käytössä olevat toimintamallit
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, kotouttamishjelman ja Raision kävelyn ja pyöräliikenteen toteutuneet toimenpiteet
- Sähköisen hyvinvointikertomuksen indikaattoritieto (minimietietosisältö), kouluterveyskysely, TEAviisari, hyvinvointikyselyt

Hyvinvointialueen on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä alueensa kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan. Vastaavasti kuntien tulee tukea asiantuntijuudellaan hyvinvointialuetta. Lisäksi on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

Elintapaohjauksella tarkoitetaan prosessia, jossa yksilöille tai ryhmälle tarjotaan neuvoja, ohjausta ja tukea, jotta he voivat tehdä myönteisiä muutoksia elämäntapoihinsa. Näihin muutoksiin voi kuulua ruokavalion parantaminen, liikunnan tai kulttuurin lisääminen, stressin hallinta, riittävä uni ja riskikäyttäytymisen kuten tupakoinnin ja liiallisen alkoholin käytön välttäminen.

Elintapaohjauksessa kuntien vastuulla on ennaltaehkäisevien ja suojaavien tekijöiden vahvistaminen. Kuntien elintapaohjaus tapahtuu pääosin varhaiskasvatuksessa, kouluissa, nuorten kanssa tehtävässä työssä, liikunta- ja kulttuuripalveluissa sekä muissa kuntien kansalaistoiminnan palveluissa sekä viestinnässä.

Tavoitteena on auttaa omaksumaan tapoja ja käyttäytymistä, jotka voivat parantaa terveyttä ja hyvinvointia, vähentää kroonisten sairauksien riskiä ja parantaa elämänlaatua. Tekemällä kestäviä elämäntapamuutoksia voidaan vähentää lääketieteellisten toimenpiteiden tarvetta. Laadukas ja vaikuttava elintapaohjauksen palveluketju edellyttää, että hyvinvointialueiden elintapaohjaus kytkeytyy kuntien tuottamiin palveluihin sekä yritysten, järjestöjen ja yhdistysten toimintaan. Raisiossa kaupunkilaisten liikkumiseen aktivoitumista tuetaan koko elinkaariajattelulla vauvasta vaariin. Liikunnalla on runsaasti myönteisiä vaikutuksia niin fyysiseen, psyykkiseen kuin sosiaaliseen terveyteen, sekä merkittävä rooli useiden sairauksien ennaltaehkäisyssä ja hoidossa sekä kokonaisvaltaisen terveyden ylläpidossa.

Raisiossa edistetään Suomi liikkeelle –hallitusohjelman toimenpiteitä eri ikäisten kaupunkilaisten arjen toimintaympäristössä. Liikunnan ja terveyden edistäminen huomioidaan poikkihallinnollisesti kunnan strategiassa, Liikkuvat-ohjelman toteutumista vahvistetaan ja tuetaan perheiden liikkumisen edistämistä. työssä jaksamista tuetaan ja edistetään luonnon virkistyskäyttöä. Päiväkotien ja koulujen pihoja kehitetään monipuolisiksi lähiliikuntapaikoiksi, sekä vahvistetaan päiväkotijä ja koulupäivien sekä koulumatkojen liikunnallistamista ja koulupäivien yhteydessä tapahtuvaa harrastamista. Kaikki Raision koulut ovat Liikkuvia kouluja ja kouluissa toimii Raisio harrastaa –malli kerhotoiminnan osalta.

Raisiossa vahvistetaan ja kehitetään liikuntaneuvontaa osana asiakkaan palvelupolkua. Se on kaikille omasta hyvinvoinnista ja elintapamuutoksesta kiinnostuneille raisiolaisille suunnattu maksuton palvelu. Liikuntaneuvonnassa etsitään yhdessä keinoja siihen, kuinka lisätä omaa hyvinvointia ja elää aktiivisempaa elämää. Perusopetusikäisille luodaan myös henkilökohtaisen liikuntaneuvonnan toimintamalli MOVE! -mittausten perusteella. Raisiossa liikunnan ja toimintakyvyn edistäminen on myös osana kutsuntoja.

Yhteistyötä tehdään vahvasti eri toimialojen sekä eri toimijoiden kuten seurojen, seurakunnan, yksityisten toimijoiden, muiden kuntien ja Varhan kanssa tarpeita vastaavien olosuhteiden ja palveluiden kehittämiseksi. Kehittämisessä huomioidaan yhdenvertaisten, saavutettavien ja esteettömämpien toimintamuotojen ja omaehtoiseen liikkumiseen aktivoivien ympäristöjen mahdollistaminen. Tämä tukee vahvasti haavoittuvimpien ja huono-osai-

sempien ryhmien mahdollisuuksia arjen aktivoimisessa. Tärkeää on muun muassa ikäihmisten ja eri tavoin toimintakykyisten kaupunkilaisten tarpeita vastaavien toimien huomiointi.

Kaupunkilaisia myös osallistetaan yhteiseen kehittämiseen. Tarpeita kartoitetaan esimerkiksi kyselyiden, asukasbudjetin, kohtaamisen tilaisuuksien, liikuntaraatien ja neuvostojen kautta liikkumisen mahdollisuuksista viestitään aktiivisesti.

7.4. Painopiste 4. Mielen hyvinvoinnin eli positiivisen mielenterveyden edistäminen

Tavoitteet

Avoin ja kehittyvä toimintakulttuuri

Käytössämme on ennaltaehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisemisen ja mielenterveyden edistämisen suunnitelma ja toimiva yhteistyörakenne ja -verkosto Varhan kanssa

Viestimme saavutettavasti, monikanavaisesti ja yhteistyössä Varhan kanssa positiivisesta mielenterveydestä ja ehkäisevästä päihdetyöstä.

Edistämme kulttuurillisen hyvinvoinnin jalkautumista kuntalaisten arjen toimintaympäristöissä myös yksinäisyyden vähentämiseksi kuin sosiaalisten suhteiden vahvistamiseksi.

Järjestämme vuosittain mielen hyvinvointia tukevia tilaisuuksia.

Toimenpiteet

25. Päivitetään Raision ennaltaehkäisevän päihdetyön, väkivallan ehkäisemisen ja mielenterveyden edistämisen suunnitelma yhteistyössä Varhan ja järjestöjen kanssa sekä kehitetään Mielenterveyden edistämisen -tutkimushankkeen kautta rakenteet ja verkosto jalkautuvalle työlle Raisiossa. Valmistellaan Raision suunnitelma ikääntyvän väestön tukemiseksi.

26. Vahvistetaan kehittämissuhteita Varhan päihde-, mielenterveys- ja väkivaltatyön verkoston kanssa vaikuttavien toimenpiteiden jalkauttamiseksi huomioiden eri ikäiset kuntalaiset (esimerkiksi Löytävä vanhustyö ja Pilke-toiminta) sekä viestitään kaupungin kanavissa sekä yhteistyöverkostojen ja toimijoiden kautta.

27. Otetaan Raisiossa laajemmin käyttöön Hyvän mielen kunta –tarkistuslista, jalkautuvia toimintamalleja ja koulutuksia sekä kartoitetaan Mielenterveysvaikutusten arvioinnin (MIVA) käyttöönottoa päätösten vaikutusten tueksi.

Kestävyyden, ekologisuuden ja luonnon monimuotoisuuden huomioon ottaminen toiminnassa ja päätöksenteossa

Otamme suunnittelussa ja päätöksenteossa huomioon viihtyisän, monimuotoisen ja saavutettavan lähiympäristön, virkistysalueiden ja luonnon vaikutukset eri ikäisten kaupunkilaisten mielenterveyteen.

Tuemme yhteistyöllä ja esimerkillämme yrityksiä toimintakulttuurin muutoksessa.

28. Vahvistetaan ja kehitetään yhteistyörakenteita ja työryhmiä sekä järjestetään yhteisiä tilaisuuksia yhteistyössä Varhan, järjestöjen ja yksityisen sektorin kanssa.

29. Kulttuurillista hyvinvointia edistävien toimintamallien kartoittaminen, vahvistaminen ja jalkauttaminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa eri ikäisten kuntalaisten toimintaympäristöihin.

30. Pyritään Ilmastosuunnitelman tavoitteisiin toteuttamalla ympäristöohjelman toimenpiteitä, ja tuetaan luontosuhteen kehittymistä edistämällä vihreää ja monimuotoista kaupunkiympäristöä.

31. Osallistetaan kaupunkilaiset ympäristöasioiden ja kaupungin elinvoiman suunnitteluun.

32. Vahvistetaan lasten ja nuorten, maahanmuuttajataustaisten sekä neuvostojen osallisuutta. Toteutetaan Raision lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman sekä kottouttamisohjelman toimenpiteitä.

Vastuutahot

- Kaikki toimialat
- Varha
- Järjestöt ja 4.sektori
- Seurakunta
- Yksityiset toimijat

Mittarit

- Kunnan ehkäisevän päihdetyön ja väkivallan ehkäisyn sekä mielenterveyden edistämisen suunnitelma käytössä
- Yhteistyörakenteet ja -työryhmät, toimintamallit käytössä
- Hyvän mielen kunta –tarkistuslista ja työkalut käytössä laaja-alaisesti

- Jalkautuvat toimintamallit ja tilaisuudet
- Positiivisen mielenterveyden mittarit
- SHVK indikaattoritieto, kouluterveyskysely, TEAvisari, hyvinvointikyselyt

Mielenterveys on jokaisen yksilön oikeus elämässä. Mielen hyvinvointi on tärkeä osa yksilön hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn kannalta sekä koettu voimavara omassa elinympäristössä. Positiivisen mielenterveyden käsite pyrkii siirtämään ajattelua pois sairaus- ja ongelmakeskeisyydestä, ja sillä on todettu olevan yhteyksiä niin parempaan fyysiseen terveyteen, elämänlaatuun, korkeampiin koulusaavutuksiin kuin positiiviseen terveyskäyttäytymiseen.

Mielen hyvinvoinnin edistämällä tarkoitetaan arjen suojaavien tekijöiden lisäämistä ja riskitekijöiden vähentämistä. Tavoitteena on vahvistaa juuri niitä voimavaroja, jotka auttavat rakentamaan toimivaa ja sujuvaa arkea sekä selviytymään mahdollisissa elämän kriisitilanteissa. Mielen hyvinvoinnin edistämällä mahdollistetaan siis suojaa arki ja arkiympäristö, joka kannattelee, vaikka ei olisi edes mitään huolta. Mielen hyvinvointiin vaikuttavat tekijät kuvataan hyvin Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen eli THL:n laatimassa kuviossa (Kuva 5.).

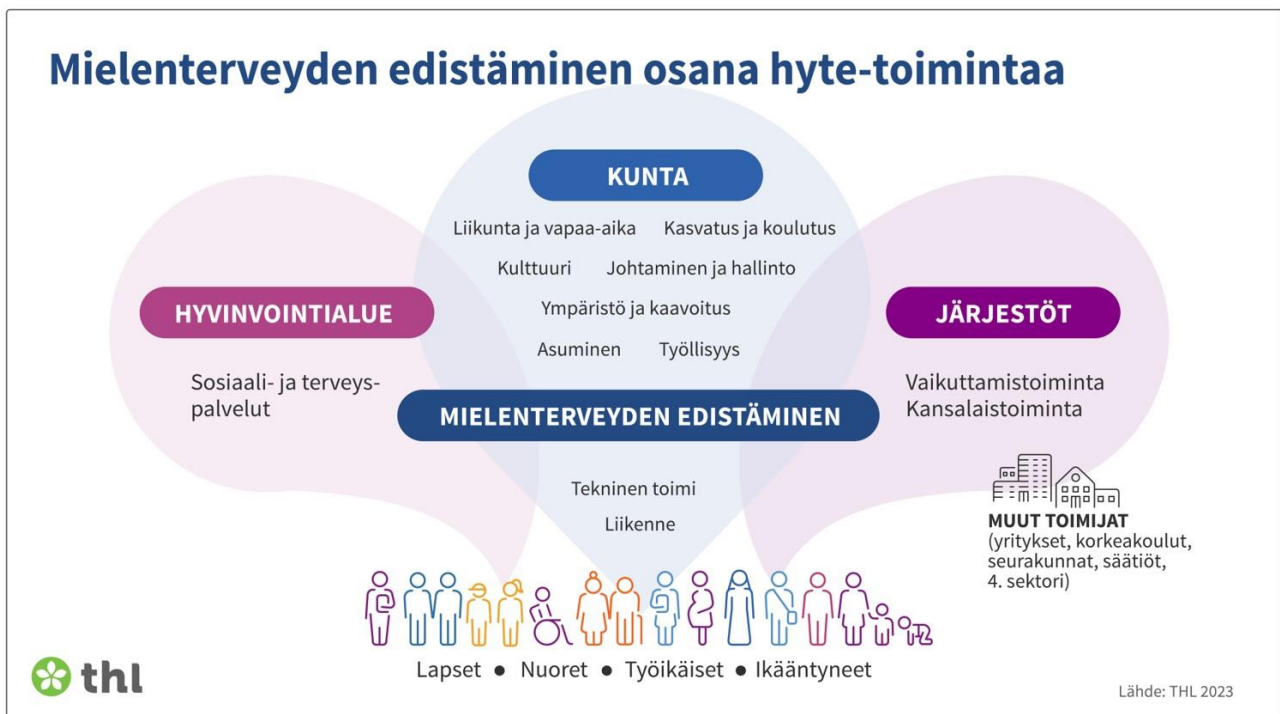


Kuva 5. Mielen hyvinvointiin vaikuttavat tekijät niin yksilön, perheen, yhteisön, yhteiskunnan kuin globaalilla tasolla.

Raisiossa haluamme tehdä poikkileikkaavaa, pitkäjänteistä ja suunnitelmallista positiivisen mielenterveyden edistämisen työtä eri ikäisten kaupunkilaisten oman arjen toimintaympäristössä. Olemme rohkeita näkemään uusia mahdollisuuksia yhteistyölle ja tämän vuoksi olemme myös THL:n, Jyväskylän yliopiston, Tampereen ammattikorkeakoulun ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen yhteisessä mielenterveyden edistämisen –tutkimushankkeessa pilottikuntana mukana.

Mielen hyvinvoinnin edistämisen työtä tehdään vahvasti verkostollisena yhteistyönä kuten eri toimialojen, järjestöjen, seurakunnan, Varhan ja muiden kuntien kanssa ja kaupunkilaisia osallistamalla. Yhteiskehittämisen tavoitteena on vaikuttavat toimintamallit ja verkostollisen työn rakenteet, jotka tukevat Raision paikallisten tarpeiden huomioimista. Kaupunkilaisten mielen hyvinvointiin vaikutetaan kaikkien toimialojen päätöksillä ja toimilla. On huomioitavaa, että merkittävä osa mielen hyvinvointiin vaikuttavista toimista sijoittuu terveydenhuollon ulkopuolelle.

Yhteiskunnalliset päätökset vaikuttavat esimerkiksi ihmisten turvallisuuden tunteeseen, toimentuloon sekä luottamukseen, jotka heijastuvat mielen hyvinvointiin. Arvioimalla päätöksiä ennakkoon säästetään niin kustannuksia kuin lisätään asukkaiden hyvinvointia. Mielenterveyden edistäminen osana hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen toimintaa on kuvattu hyvin THL:n laatimassa kuviossa alla (Kuva 6.). Raisiossa tavoitteena on vahvistaa yhteistä ymmärrystä ja auttaa eri toimialoja tunnistamaan yhteisiä mielen hyvinvointia tukevia tavoitteita ja toimenpiteitä.



Kuva 6. Mielenterveyden edistäminen on osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kunnassa ja sitä tehdään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Kaavoituksella on olennainen merkitys kaupunkilaisten mielen hyvinvoinnin edistämisessä. Kaavoituksella voidaan edistää sosiaalista vuorovaikutusta ja tarjoaa riittävän pääsyn viheralueille. Lisääntyvän kaupungistumisen myötä kaupunkisuunnittelun tärkeys mielenterveyteen vaikuttavana tekijänä tulee entisestään vahvistumaan tulevaisuudessa.

Kulttuurillisella hyvinvoinnilla ja liikunnalla on tärkeä merkitys mielen hyvinvointiin. Taide- ja kulttuuriosallistuminen on tutkimuksissa yhdistetty pienentyneeseen varhaisen kuoleman riskiin ja pidempään eliniän odotteeseen. Mielen hyvinvoinnin vaikutusten saavuttamiseksi pienelläkin lisäyksellä on myönteisiä vaikutuksia, ja ne vahvistuvat, jos mukana on vuorovaikutusta muiden kanssa

Mielenterveyden edistämisen työ arjen toimintaympäristössä kuten varhaiskasvatuksessa ja koulussa luo vahvaa pohjaa lasten ja nuorten positiiviselle mielenterveydelle. Kouluissa käytänteitä on muun muassa hyvinvoinnin vuosikello, yhteisöllisen opiskeluhoiton työ ja myös tunnetaitokasvatus.

Työikäisille työ voi edistää tai kuormittaa mielenterveyttä. Työ tarjoaa mahdollisuuden niin itsensä toteuttamiseen, uuden oppimiseen kuin osallisuuden kokemuksiin, ja jo osittainen työllistyminen voi edistää kuntoutujien mielenterveyttä. Se voi myös kuormittaa, jos työmäärä muun muassa ylittää ihmisen voimavarat tai työn merkityksellisyys puuttuu. Työikäisten mielenterveyden kannalta työn, työyhteisöjen sekä johtamisen kehittäminen työpaikoilla ovat oleellisia asioita. Maahan muuttaneiden hyvinvoinnin kannalta keskeistä on yhteiskunnan vastaanottavuus esimerkiksi se, miten palveluissamme kohdataan ja huomioidaan eri kieli- ja kulttuuritaustoista tulevia lapsia, nuoria ja aikuisia. Myös yhteiskunnan asenneilmapiirillä, paikallisyhteisöillä kuten naapurustoilla ja työelämän vastaanottavuudella on keskeinen merkitys.

Ikäihmisille koettu yksinäisyys on selkeästi merkittävin psyykkiseen hyvinvointiin yhteydessä oleva tekijä. Yksinäisyyttä vähentäviä toimia ovat muun muassa osallistuminen yhteisiin aterioidiin, vapaaehtoistehtäviin tai kulttuuritapahtumiin, joiden on myös todettu parantavan elämänlaatua ja vähentävän masennusoireilua.

Mielen hyvinvoinnin edistämisen osalta korostuu myös ennaltaehkäisevä päihde- ja väkivaltatyö eri ikäisten kaupunkilaisten arjessa niin paikallisessa kuin alueellisessa yhteistyössä Varhan ja muiden toimijoiden kanssa. Ehkäisevä päihdetyö on lakisääteistä ja valtakunnallinen ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma, joka on laadittu vuosille 2015–2025, tukee ehkäisevän päihdetyön järjestämistä koskevan lain (523/2015) toimeenpanoa. Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma on käytännössä toteutettava työväline niin kuntien kuin hyvinvointialueiden ehkäisevän päihdetyön tekijöille, työn johdolle ja työtä kansallisesti tukeville toimijoille. Toimintaohjelman tavoitteena onkin edistää terveyden ja hyvinvoinnin tasa-arvoa sekä varmistaa ehkäisevän päihdetyön edellytykset niin paikallisesti kunnissa kuin hyvinvointialueilla.

8. Hyvinvointisuunnitelman hyväksyntä, arviointi ja seuranta

Sosiaali- ja terveystalouden järjestämislaki (612/2021) 6 § edellyttää kuntien seuraavan ja raportoivan väestön hyvinvoinnin tilaa sekä siinä tapahtuvia muutoksia säännöllisesti. Kuntien tulee laatia valtuustokausittain laaja hyvinvointikertomus. Hyvinvointikertomuksessa tehdään arviointia toteutumista. Hyvinvointisuunnitelma ja -kertomus hyväksytään kaupunginvaltuustossa. Valtuustokaudelle laaditun hyvinvointisuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittaisessa raportissa, joka raportoidaan kaupunginvaltuustolle.

Arviointia toimenpiteiden toteutumisesta tehdään aktiivisesti ja poikkisektoraalisesti yhdessä kaikkien toimialojen kanssa talousarvioprosessin yhteydessä. Hyvinvointikoordinaattori koordinoi ja seuraa suunnitelman toteutumista. Arviointimittareina toimivat yhteisesti määritellyt kaupunkitasoiset mittarit sekä toimialojen käyttösuunnitelmassa määritellyt mittaristo, sähköiseen hyvinvointikertomukseen valittu indikaattoritieto sekä paikallisesti toteutetut hyvinvointikyselyt ja osallistaminen.

Hyvinvointikertomus ja –suunnitelma toimivat Raison kaupungin hyvinvointijohtamisen poikkileikkaavana työvälineenä.